

**2021-
2026**

[STRATEŠKI PLAN NARODNE KNJIŽNICE SUTIVAN]

Ulaskom u knjižnicu postajete dioničar "društva znanja" i baštinik povijesne ljubavi za pisanom riječi.

STRATEŠKI PLAN NARODNE KNJIŽNICE SUTIVAN

za razdoblje od 2021. do 2026. godine.

PRIPREMA PLANIRANJA

Stručnu skupinu za strateško planiranje Hrvatske narodne knjižnice Antonio Rendić Ivanović Sutivan čine: ravnatelj Franjo Mlinac, stručni djelatnici Općine Sutivan: voditelj financija Maria Vraničić, referent za informatičku podršku i EU fondove Valerio Radmilović.

Sadržaj

1. ISHODIŠTE
2. UVOD
3. VIZIJA I MISIJA I VRIJEDNOSTI
4. SWOT ANALIZA
5. CILJEVI I NAČIN OSTVARENJA
6. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI
7. EVALUACIJA
8. REDOVNI PROGRAMI, PROJEKTI I AKTIVNOSTI
9. ISTAKNUTI PROGRAMI, PROJEKTI I AKTIVNOSTI
10. ZAKLJUČAK

1. ISHODIŠTE

Strategija razvoja Hrvatske narodne knjižnice Antonio Rendić Ivanović Sutivan (u daljnjem tekstu HNK ARI) 2021.-2026. temelji se na zakonskim i podzakonskim aktima i dokumentima tijela i ustanova nadležnih za razvoj i djelovanje knjižnica. Temeljni pravni okvir čini novi Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019.), njemu srodni zakoni, uredbe, odluke te pripadajući pravilnici. Stručni okvir za izradu ovoga dokumenta čine Standardi za narodne knjižnice u RH (1999.), IFLA i njezini manifesti, smjernice i izjave, UNESCO-vi manifesti, Kopenhaška deklaracija (1999.) i dr. srodni dokumenti. HNK ARI svoje usluge pruža svim stanovnicima Općine Sutivan i šireg okruženja bez obzira na njihovu dob, rasnu ili nacionalnu pripadnost, vjersko ili političko opredjeljenje, i to u različitim oblicima i uz pomoć suvremenih tehnologija.

Cilj je HNK ARI je da svojim suvremenim pristupom korisnicima postane "treći prostor" lokalne zajednice, koji će uz obiteljski i radni prostor korisnicima ponuditi sadržaje koji im omogućuju da se zabave, educiraju i informiraju te da ostvare potrebu pripadnosti društvu i potrebu za samopotvrđivanjem putem volontiranja i participiranja u raznim aktivnostima koje knjižnica provodi.

Motto naše knjižnice glasi: Ulaskom u knjižnicu postajete dioničar "društva znanja" i baštinik povijesne ljubavi za pisanom riječi.

2. UVOD

Na dosadašnju društvenu ulogu i položaj narodnih knjižnica utječe niz tehnoloških i društvenih promjena. Zbog široke dostupnosti informacija i čitateljskih materijala na mreži, prema nekim pesimističnim razmišljanjima, narodnim knjižnicama u fizičkom pogledu prijete nestanak. Stoga se suvremeno knjižničarstvo okreće suštinskoj ideji knjižnice kao mjesta susreta, knjižnici kao „trećem prostoru“. Uz dom i radno mjesto (odnosno školu) treći prostor čine javna nekomercijalna mjesta u zajednici gdje se ljudi okupljaju i dolaze u interakciju. Od knjižnica se očekuje da budu mjesta učenja i razmjene, udoban, ugodan i kreativan javni prostor u kojem se uspostavlja odnosi među ljudima, stječe iskustvo, potiču rasprave i razmjena ideja, stvaraju veze i izgrađuje društvena zajednica. Time knjižnice postaju mjesta društvenog života i pridonose kvaliteti življenja, a korisnici ih osjećaju kao svoj prostor. Treći prostor označava knjižnicu kao društveni kapital koji postaje odraz zajednice i promiče društvenu koheziju. Sa stajališta knjižničara, treći prostor zahtijeva nove strategije rada i uključuje rad s vrlo raznolikom populacijom u iznimno dinamičnom kontekstu.

HNK ARI svoj rad temelji na suvremenom pristupu radu knjižnice i figurira u svojoj lokalnoj kao i široj zajednici kao kulturno-obrazovni i informativni centar te popularizator prirodne i kulturne baštine Općine Sutivan i otoka Brača u cjelini.

Financiranje narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj nije ujednačeno i ovisi o financijskim mogućnostima osnivača knjižnica - županija, općina i gradova. Nedostatak financijskih sredstava i stabilnoga priliva financijskih sredstava prisutan je u svim županijama, što se osobito jasno ogleda u rješavanju prostornih pitanja – niti osnivači knjižnica niti županije ne izdvajaju dovoljno financijskih sredstava za preuređenje, proširenje ili tekuće

održavanje prostora za rad. Problem takvog financiranja ponekad se ogleda i na nabavu knjižnične građe i izgradnju zbirke – bez odgovarajućeg fonda knjižnice ne mogu kvalitetno udovoljiti zahtjevima korisnika, naročito danas u poplavi različitih medija i informacija. U brojnim su gradovima i općinama sredstva smanjena na gotovo simboličnu razinu, što se posljedično odražava na atraktivnost nabavljene građe, nabavu novih medija i u konačnici smanjenje broja korisnika. Ako se pri tom ima u vidu da u pojedinim sredinama više od 50% članstva narodnih knjižnica čine učenici i studenti, financiranje narodne knjižnice nije samo problem kulture već i odgoja, obrazovanja, cjeloživotnog obrazovanja, socijalne skrbi, gospodarstva i zdravstva. Osnivači, odnosno lokalna zajednica i županije moraju prema narodnim knjižnicama imati mnogo veće obveze i odgovornost. Nedovoljno i nestabilno financiranje ogleda se i u sporoj informatizaciji narodnih knjižnica, kojima je informacijska i komunikacijska tehnologija kao i pristup izvorima informacija uvjet bez kojega se više ne može.

Zbog specifičnih uvjeta rada i zahtjeva osnivača HNK ARI radi sa jednim zaposlenikom, radno vrijeme sa korisnicima je 25 sati tjedno a preostalo vrijeme namijenjeno je administrativnim, organizacijskim i poslovima provođenja raznih manifestacija i programa u kulturi. Nakon što je Proračun knjižnice je do nedavno zbog lošeg financijskog stanja osnivača bio u padu što je otežavalo normalno odvijanje rada knjižnice, naročito u smislu kulturnih i edukacijskih programa, izdavaštva, promidžbe i dr. Situacija se stabilizirala u 2020. godini unatoč otežanim uvjetima poslovanja cjelokupnog gospodarstva uslijed pandemije COVID 19 virusa. Strateško planiranje trebalo bi pomoći u pravilnom valoriziranju rada knjižnice i osigurati njeno stabilno buduće financiranje.

3. VIZIJA, MISIJA I VRIJEDNOSTI

Vizija: HNK ARI Sutivan - temeljna javna ustanova lokalne zajednice te njezino kulturno, obrazovno, informacijsko i društveno središte. Mjesto javnog, otvorenog, slobodnog društva znanja i izvorište novih ideja, vrijednosti i poticaja za unaprijeđenje kvalitete života pojedinca i lokalne zajednice u cjelini.

Misija: HNK ARI kao neizostavan čimbenik gospodarskog i društvenog razvoja lokalne zajednice i društva u cjelini koja ima raznovrsne zadaće:

- stvaranje socijalnog, intelektualnog i kulturnog kapitala
- osiguranje slobodnog pristupa cjelokupnom znanju i civilizacijskim tekovinama za sve korisnike
 - razvijanje svih vrsta pismenosti i cjeloživotnog učenja
- prikupljanje, organiziranje i davanje informacija na korištenje te osiguranje pristupa internetu i novim tehnologijama sukladno potrebama građana
- omogućavanje susreta građana lokalne zajednice i njihovog pristupa raznovrsnim kulturnim i drugim društvenim događanjima
- podupiranje inkluzije marginaliziranih skupina građana u društvena zbivanja

- *njegovanje multikulturalnih vrijednosti*
- *čuvanje i promicanje lokalne prirodne i kulturne baštine*
- *potpora razvitku opće kulture djece i mladih i njihovom obrazovanju i informiranju*

HNK ARI svoje usluge pruža svim stanovnicima Općine Sutivan i šireg okruženja bez obzira na njihovu dob, rasnu ili nacionalnu pripadnost, vjersko ili političko opredjeljenje.

Vrijednosti: HNK ARI promiče temeljne vrijednosti demokratskog društva:

- *slobodan pristup izvorima informacija i znanja*
- *kulturnu raznolikost*
- *slobodu izbora*
- *jednakost građana*
- *pouzdanost, etičnost i humanost, zaštitu privatnosti i profesionalnost*

4. SWOT ANALIZA

S (strengths-snage): neposredan i kvalitetan odnos knjižnice i korisnika, profesionalni i predani zaposlenici, kontinuirani profesionalni razvoj zaposlenika, kvalitetan fond, redovita nabava nove građe, radna učinkovitost, naglasak na radu s djecom i mladima, kvalitetne i raznovrsne radionice, suradnja na razvojnim projektima i programima Općine Sutivan.

W (weaknesses-slabosti): nestabilno financiranje, nedostatnost temeljnih resursa potrebnih za modernu ulogu knjižnice u društvu (vlastiti adekvatan prostor, suvremena knjižnična oprema), zastarjelost informacijske i komunikacijske tehnologije i nedostatak prostora za smještaj građe, financijsko poslovanje preko riznice Općine Sutivan, otežan pristup knjižnici teško pokretnim osobama.

O (opportunities-mogućnosti): suradnja s korisničkom zajednicom, povezivanje s ustanovama iz srodnih sektora (obrazovanje, kultura), korištenje svih raspoloživih kanala komunikacije za prenošenje temeljnih poruka, zadaća i vrijednosti, uvođenje novih programa i usluga, stalno stručno osposobljavanje, vlastita izdavačka djelatnost, profiliranje knjižnice kao «trećeg prostora».

T (threats-prijetnje): financijska nesigurnost, poslovanje u okviru mjera za suzbijanje pandemije, konzumerizam, demografske promjene, odlazak mlađeg stanovništva na školovanje izvan otoka, smanjivanje broja korisnika, političke i strukturne promjene u lokalnoj samoupravi i državnoj upravi.

5. CILJEVI I NAČIN OSTVARENJA

OPĆI CILJEVI:

Stvaranje preduvjeta za preseljenje knjižnice u novi prostor

Knjižnica kao informacijsko središte

Knjižnica kao obrazovno središte

Knjižnica kao kulturno središte

Knjižnica kao komunikacijsko središte

Preobrazba knjižnice u skladu s europskim trendovima u narodnim knjižnicama

5.1. OPĆI CILJ: Stvaranje preduvjeta za preseljenje knjižnice u novi prostor

- *potaknuti osnivača na iznalaženje sredstava za provedbu projekta „Prijateljima vrata otvorena“ kojim je predviđeno preseljenje knjižnice u rekonstruiranu povijesnu zgradu na rivi ("Ilić magazin" ili tzv. "Stara Bračplastika") u centru mjesta, veće površine i olakšanog pristupa korisnicima*
- *surađivati sa osnivačem i izvođačima pri izvedbi projekta*
- *aplicirati na programe za opremanje novog knjižničkog prostora pri nadležnim institucijama*

OBRAZLOŽENJE:

2017. godine u prostorijama Općine Sutivan potpisan je ugovor o izradi projektnog dokumenta o rekonstrukciji Ljetnikovca Jerolima Kavanića zgrade "Stare Bračplastike" s Fakultetom građevinarstva, arhitekture i geodezije iz Splita zastupanog po dekanu prof. dr. sc. Borisu Trogrliću. Radi se o kapitalnom projektu izuzetne društvene i kulturne vrijednosti za naše mjesto. Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Njegovom realizacijom ima biti dugoročne pozitivne rezultate, kako na ciljne skupine, tako i na širu društvenu zajednicu. Projekt obuhvaća izradu projektnog dokumenta o rekonstrukciji i obnovu povijesno kulturnih dobara u Sutivanu. Građevine koje će biti rekonstruirane i unaprijeđene ostaju trajno revitalizirane, ne samo za vrijeme trajanja projekta, već dugoročno. Projektna dokumentacija je dovršena 2020. i time je omogućena revitalizacija kulturne baštine Općine Sutivan kako kulturnim tako i u praksi sadržajima u svrhu poboljšanja turističke ponude i kvalitete života općenito. U očekivanju smo natječaja za sredstva koja bi omogućila izgradnju i

aktiviranje planiranih sadržaja. Dokumentacijom su obuhvaćeni sljedeći lokaliteti: Kavanjinov ljetnikovac sa parkom, stambenim i gospodarskim dijelom (stara uljara i kino), općinski dom i nekadašnje skladište obitelji Ilić. Spomenuti prostori udomiti će: TIC, Narodna knjižnica Sutivan, etnografsku zbirku, Kavanjinovu spomenobu, gastronomski centar i suvenirnicu, restoran visoke kategorije, prostore za udruge, glazbeni studio, ljetno kino i pozornicu, izložbenu galeriju. Realizacija ovog projekta od kapitalne je važnosti za budućnost i potrebe lokalne zajednice Sutivana. Narodna knjižnica Sutivan sudjelovala je u radu projektnog tima i pomogla u osmišljavanju namjene prostora i definiranju sadržaja pojedinih prostora. Knjižnica bi ovim preseljenjem dobila mjesto u reprezentativnom objektu u centru mjesta i bila bi povezana sa ostalim sadržajima u prostornom sklopu projekta što bi joj omogućilo daleko kvalitetniji rad i osmišljavanje novih aktivnosti za korisnike. Prostor u koji bi se trebala preseliti knjižnica veći je od onoga u kojem sada djeluje i uključuje dio prostora u prizemlju koluta zgrade nekadašnjeg magazina plemićke obitelji Ilich. Nažalost, natječaji za sredstva za gradnju nisu do sada objavljeni zbog Covid krize ali se nadamo da to neće omesti realizaciju projekta u skoroj budućnosti.

5.1.2. OPĆI CILJ: Knjižnica kao informacijsko središte lokalne zajednice

- Udovoljiti potrebama građana za tradicionalnim i suvremenim knjižničnim uslugama, građom i informacijskim izvorima
- Načini ostvarenja: kontinuirana nabava kvalitetne i raznovrsne knjižne građe, u cilju približavanja minimumu propisanom Standardima za narodne knjižnice u RH, osiguranje pristupa bazama podataka za knjižničara kao posrednika u pretraživanju informacijskih izvora, izrada vlastitih informacijskih zavičajnih baza podataka prema potrebama korisnika, jačanje specijalističkih znanja knjižničara za pronalaženje i vrednovanje besplatnih i tržišno dostupnih informacijskih izvora radi kvalitetnije usluge korisnicima

5.1.3. OPĆI CILJ: Knjižnica kao obrazovno središte lokalne zajednice

- Potpora svim razinama formalnog obrazovanja, samoobrazovanja i cjeloživotnog učenja
- Načini ostvarenja: odabir i nabava knjižnične građe iz svih područja ljudskog znanja i za sve skupine korisnika, organiziranje i provođenje programskih sadržaja neformalnog obrazovanja, organiziranje i provođenje edukativnih programa o svim oblicima pismenosti, edukacija korisnika za korištenje knjižničnom građom, uslugama i svim vrstama informacijskih izvora.
- Jačanje profesionalnih kapaciteta zaposlenika
- Načini ostvarenja: kontinuirana profesionalna edukacija zaposlenika, sudjelovanje na stručnim skupovima iz područja knjižničarstva, sudjelovanje na stručnim skupovima iz drugih srodnih područja
- Jačanje suradnje sa školama i drugim obrazovnim ustanovama na ostvarenju zajedničkih ciljeva

- *Načini ostvarenja: otvaranje prostora HNK ARI za izvedbu programa škola i programa kreiranih u suradnji s pojedinim ustanovama, izvedba edukativnih radionica od strane zaposlenika i volontera HNK ARI u prostorima škola i drugih obrazovnih ustanova.*

5.1.4. OPĆI CILJ: Knjižnica kao kulturno središte lokalne zajednice

- *Poticanje čitalačkih interesa, razvijanje navike čitanja od najranije dobi*
- *Načini ostvarenja: ciljani programi za poticanje čitanja za sve dobne skupine: djecu, mlade, odrasle (predstavljanje književnih djela i njihovih autora, radionice, kvizovi i sl.), izbor i preporuka kvalitetnog štiva neovisno o mediju na kojem je objavljen, organiziranje i/ili sudjelovanje u većim manifestacijama promocije čitanja (Noć knjige i sl.).*
- *Promicanje svijesti o zavičajnoj i hrvatskoj baštini te kulturnom nasljeđu općenito*
- *Načini ostvarenja: odabir i nabava knjižnične građe iz svih područja umjetnosti, organizacija programa: predstavljanje knjiga, autora i drugih umjetničkih izvedbi, radionice, susreti i sl.,*
- *Inicirati, sudjelovati, surađivati i podržavati kulturna djelovanja i programe lokalne zajednice.*
- *Poticanje i njegovanje multikulturalnosti*
- *Načini ostvarenja: nabava knjižnične građe na jezicima nacionalnih manjina i svjetskim jezicima, jačati suradnju s drugim kulturnim ustanovama, udrugama i društvima.*
- *Poticanje kulture demokracije*
- *Načini ostvarenja: organiziranje javnih rasprava, tribina, okruglih stolova o društveno relevantnim temama, jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva.*
- *Poticanje kreativnosti i razvijanje estetskoga senzibiliteta*
- *Način ostvarenja: odabir i preporuka kvalitetnih umjetničkih ostvarenja svih područja umjetničkog izražavanja: izložbe, radionice, predstavljanje autora, kreativne radionice i predavanja.*

5.1.5. OPĆI CILJ: Knjižnica kao komunikacijsko središte lokalne zajednice

- *Razvijanje imidža HNK ARI kao mjesta susreta i komunikacije pojedinaca i skupina*
- *Načini ostvarenja: organizacija programa širokog tematskog spektra u suradnji s različitim društvenim i interesnim skupinama, osmišljavanje i organiziranje slobodnog vremena građana, osobito djece i mladih, jačati javno zagovaranje HNK ARI u lokalnoj zajednici.*

- *Jačanje suradnje s ustanovama, organizacijama civilnog društva i lokalnim zajednicama na planiranju i realizaciji zajedničkih projekata*
- *Načini ostvarenja: suradnja na izradi prijedloga projekata i programa te njihovoj realizaciji, suradnja na prijavljivanju zajedničkih projekata za EU fondove i druge izvore financiranja, razvijanje suradnje s turističkim subjektima za sudjelovanje HNK ARI u turističkoj ponudi općine.*
- *Osvremenjivanje komunikacijskih kanala prema javnosti*
- *Načini ostvarenja: održavanje i obogaćivanje sadržaja web stranice HNK ARI, održavanje profila HNK ARI na društvenim mrežama, dizajn i izrada promidžbenog materijala, razvijanje komunikacijskih vještina knjižničara.*
- *Olakšavanje pristupa internetu*
- *Načini ostvarenja: povećati broj mjesta za pristup internetu članovima knjižnice, povećati propusnost bežične mreže u HNK ARI radi olakšanog pristupa mreži korisnika sa vlastitim prijenosnim računalima, smartfonima i tabletima.*

6. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI

OPĆI CILJ 1. KNJIŽNICA KAO INFORMACIJSKO SREDIŠTE

Pokazatelji uspješnosti:

statistički podaci o nabavi i obradi građe

Ostvareni broj pregleda dostupnih online izvora podataka

Statistički podaci o nabavi periodike

OPĆI CILJ 2. KNJIŽNICA KAO OBRAZOVNO SREDIŠTE

Pokazatelji uspješnosti:

broj ostvarenih edukativnih programa

Broj edukativnih i stručnih skupova na kojima sudjeluju zaposlenici HNK ARI

Broj ostvarenih programa u suradnji s obrazovnim ustanovama

OPĆI CILJ 3. KNJIŽNICA KAO KULTURNO SREDIŠTE

Pokazatelji uspješnosti:

Broj programa poticanja čitanja (samostalno i u sklopu većih manifestacija)

Poticanje čitalačkih interesa, razvijanje navike čitanja od najranije dobi

Broj održanih programa promocije hrvatskih i zavičajnih autora

Statistički podaci o nabavi građe na stranim jezicima

Broj ostvarenih suradnji s kulturnim ustanovama, udrugama i društvima

Broj ostvarenih suradnji s organizacijama civilnog društva

Broj izložbi

Broj realiziranih kreativnih radionica

OPĆI CILJ 4. KNJIŽNICA KAO KOMUNIKACIJSKO SREDIŠTE

Pokazatelji uspješnosti:

Broj organiziranih programa

Broj objava o programima HNK ARI u medijima

Broj ostvarenih suradnji s ustanovama, organizacijama civilnog društva i lokalnim

zajednicama na planiranju i realizaciji zajedničkih projekata

Analiza aktivnosti HNK ARI na web stranici i društvenim mrežama

Broj mjesta za pristup internetu za korisnike u prostorima knjižnice

7. EVALUACIJA

Evaluacija ostvarenih ciljeva Strateškog plana HNK ARI provodit će se usporedbom navedenih pokazatelja uspješnosti temeljem statističkih pokazatelja prikupljenih i objavljenih u godišnjim izvješćima te po isteku razdoblja predviđenog Strateškim planom.

8. REDOVNI PROGRAMI, PROJEKTI I AKTIVNOSTI

U razdoblju 2021. – 2026. godine HNK ARI nastavlja rad na ranije započetim programima i planira pokretanje novih kreativnih programa i aktivnosti. Od programa koji su već u tijeku izdvajamo:

šahovska škola za djecu

mala škola astronomije

glazbena stvaraonica s potprogramom: Uglazbljujemo pjesnike

obuka rada na računalu za djecu

baštinska edukacijska igra: «Sakupljači znanja»

obuka rada na računalu za osobe treće dobi

obilježavanje nacionalnih manifestacija poput: «Noći muzeja», «Dana planeta Zemlje», «Mjeseca knjige» i dr.

sudjelovanje u kulturnim programima «Stivanskog lita» u suradnji sa Općinom Sutivan i Turističkom zajednicom općine Sutivan

organizacija gastro-kulturne manifestacije «Smotra sirnica otoka Brača»

Programi su opravdali svoju atraktivnost stalnim interesom korisnika za praćenje i sudjelovanje u njima te će se nastaviti dinamikom koju interes korisnika i okolnosti budu dozvoljavale.

9. ISTAKNUTI PROGRAMI, PROJEKTI I AKTIVNOSTI

U 2021. godini HNK ARI nastavlja sa provođenjem istaknutih postojećih i novih programskih aktivnosti usmjerenih u prvom redu na djecu i mlade ali i na korisnike svih dobi u cilju poticanja i razvoja opće kulture, kulture čitanja i pisanja, novih multimedijских kultura, kulture sudjelovanja u volonterskom radu u zajednici, participiranja u javnom životu mjesta i dr.

Najvažniji programi koji će se provoditi u razdoblju 2021. – 2026. su:

- VALORIZACIJA I POPULARIZACIJA ZBIRKE ČILO-HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI "DRUGA DOMOVINA"
- VLASTITA IZDAVAČKA DJELATNOST
- OSUVREMENJIVANJE SPJEVA JEROLIMA KAVANJINA "BOGATSTVO I UBOŠTVO"
- FORMIRANJE POUČNE GEOLOŠKE STAZE NA PODRUČJU UVALE LIKVA
- ISTRAŽIVANJE STIVANSKOG CAKAVSKOG GOVORA
- POSTAVLJANJE KAMENOG SUNČEVOG SUSTAVA U SUTIVANU

9.1. VALORIZACIJA I POPULARIZACIJA ZBIRKE ČILO-HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI "DRUGA DOMOVINA"

Formiranje zbirke «Druga domovina» u Narodnoj knjižnici u Sutivanu kao jedinstvene zbirke originala na španjolskom jeziku i originala književnika hrvatskog podrijetla na drugim svjetskim jezicima jedan je od najvažnijih strateških ciljeva knjižnice u proteklom i narednom razdoblju. Obzirom da slična zbirka osim Zbirke inozemne Croatice u NSK u Hrvatskoj ne postoji, potreba za formiranjem zbirke na otoku Braču je opravdana, budući da je oko 90% hrvatske emigracije u Čile otišlo upravo sa otoka Brača. Nevjerojatan broj od 303 pisca i književnika hrvatskog podrijetla u Čileu postiže i postizao je zapažene književne uspjehe u latino-američkoj književnosti, a neki od njih i širom svijeta (npr. Antonio Scarmeta). Sakupljanje naslova započelo je krajem 2014. godine a danas zbirka broji 703 knjige te manji broj časopisa i novinske građe.

Velika većina tih pisaca i pjesnika unosila je u svoju književnost elemente izgubljenog zavičaja o kojem su slušali od svojih očeva, majki, baka i djedova. Taj element i zgubljenog zavičaja koji se generacijski prenosi obiteljskim sjećanjima važan je kao i etnografska proučavanja tako i za razumijevanje senzibiliteta naših ljudi koji su se u Čileu uspješno asimilirali u društvo i dali vrijedan doprinos izgradnji te države u političkom, ekonomskom, znanstvenom i umjetničkom smislu. Povezanost otoka Brača i Čilea bila je i razlog predsjedničkog posjeta našem otoku i postavljanja spomen ploče na zidu Zavičajnog muzeja u Škripu od strane Ricarda Lagosa Escobara 2004. godine. Zbirka originala na španjolskom jeziku koje Narodna knjižnica već neko vrijeme sakuplja i čiji je sakupljanje ovim putem nastoji intenzivirati i stručno obraditi omogućila bi zainteresiranima gradivo za proučavanje i uvid u književno stvaralaštvo čileanskih pisaca i pjesnika hrvatskog porijekla, a figurirala bi i kao ujedini znanstveni, kulturni i turistički sadržaj otoka Brača.

Program "Formiranja zbirke čilo-hrvatske književnosti Druga domovina" bavi se stvaranjem uvjeta za sustavno istraživanje i populariziranje teme stvaralaštva književnika hrvatskog podrijetla širom svijeta sa naglaskom na čilovratkuknjiževnostzbog jedinstvenog fenomena da je u republici Čile kroz posljednjih 130 godina hrvatskog iseljeničtva stasao nevjerojatan broj od 303 književnika, pjesnika i publicista (Filipović, B.B., Goic, C.G. (2018) Čileanski pisci hrvatskoga podrijetla). Od ukupnog iseljeničtva u tu zemlju preko 80% Hrvata otišlo je sa otoka Brača što ovu temu čini iznimno važnom i za čitav otok i opravdava smještaj ovakve zbirke u jednom bračkom mjestu, međutim samo postojanje i važnost takve zbirke uvelike nadilazi zavičajnu zbirku otoka i predstavlja jedan od temeljnih kulturnih resursa Republike Hrvatske te smatramo da se radi o javnoj potrebi u kulturi za koju bi trebalo osigurati sredstva iz Državnog proračuna RH.

O važnosti teme za RH govori i doktorska dizertacija prof. Željke Lovrenčić, voditeljice Inozemne Croatice pri NSK: "Hispanistička Croatia: tri naraštaja čileanskih pisaca hrvatskog podrijetla". U 2020. odrađena je uz pomoć vanjskog suradnika knjižničarske savjetnice Gordane Miočin katalogizacija ukupnog fonda zbirke i potom njena inventarizacija. Za spomenute radnje financijsku pomoć je osiguralo Ministarstvo kulture i medija RH. Zbirka je sada vidljiva i pretraživa u online katalogu knjižnice.

9.2. VLASTITA IZDAVAČKA DJELATNOST

Narodna knjižnica Sutivana upisana je u popis izdavača pri NSK i do sada je tiskala dva naslova: 103 SAMONIKLE BILJKE OTOKA BRAČA i SAMONIKLE BILJKE DALMATINSKIH OTOKA I PRIOBALJA. U narednom razdoblju u planu je tiskanje ilustrirane priče „Mačka u kampanelu“ i Izborna iz poezije Antonia Rendića Ivanovića. Knjižnica podupire u okviru svojih mogućnosti i objavljivanje novih knjiga koje se bave zavičajnim temama otoka Brača.

Tiskanje zbirke pjesama Antonia Rendića Ivanovića

U cilju popularizacije zbirke Druga domovina knjižnica je pokrenula projekt tiskanja prve zbirke pjesama Antonia Rendića Ivanovića u prijevodu na hrvatski jezik. Ovaj titular knjižnice poznat je u hrvatskoj javnosti kao predani humanist i dobročinitelj siromašnih koji je u postupku beatifikacije pri Svetoj stolici u Rimu, ali još uvijek nije prevedena nijedna zbirka lirike ovog plodnog pjesnika koji je za života objavio više od 40 zbirki pjesama u Čileu.

Popularizacija legende o mački u kampanelu

Narodne legende i predaje važne su za kulturni identitet zajednice a njihovo bogatstvo i raznolikost obogaćuju hrvatsku kulturnu baštinu i ukazuju na veliku lepezu regionalnih običaja i tradicija. Sutivan je jedino mjesto u Hrvatskoj u koje postoji zanimljiva priča/predaja/anedgota vezana za mačku u zvoniku te njen potencijal nadi iz regiona neokvirira i funkcionira kao jedinstvena, neobična i zanimljiva priča iz bogate riznice hrvatske kulture i baštine. Narodna knjižnica Sutivana konstantno provodi aktivnosti koje bi popularizirale spomenutu legendu

B rošur e o zna m enitos ti m a Sutivana

Knjižnica je ustrajala u objavljivanju tiskanih i elektronskih brošura o posebitostima Sutivana i zanimljivim ličnostima podrijetlom iz Sutivana koje zatim distribuira čitateljima u knjižnici i preko turističkog informativnog centra u Sutivanu. Do sada su objavljene brošure o Jerolimu Kavanjinu, Antoniu Rendiću Ivanoviću i legendi o «Mački u kampanelu» I Priča o stivanskim topovima, a u pripremi je i niz drugih tema koje postepeno obrađujemo za objavu. Osim navedenih aktivnosti koje imaju svoj kontinuitet knjižnica često održava prigodne edukacijske programe tijekom godine, a informacije o njima objavljuje na internetskim i Facebook stranicama te ih redovito šalje raznim medijima.

Crtice iz stivanske povijesti

Kroz 2020. godinu knjižnica je započela sa objavljivanjem niza tekstualnih priloga nastalih kao rezultat stalnog istraživanja zavičajne građe i materijala iz povijesti Sutivana. Prilozi se objavljuju na stranicama knjižnice, općinskim web stranicama i šalju se medijima koji veći dio njih preuzimaju i objavljuju u svojim izdanjima. Tekstovi se objavljuju pod zajedničkim imenom «Crtice iz stivanske povijesti» i vrlo su dobro primljeni i rado čitani u lokalnoj zajednici i šire.

9.3. OSUVREMENJIVANJE SPJEVA JEROLIMA KAVANJINA "BOGATSTVO I UBOŠTVO"

Jerolim Kavanjin (1714. - 2014.) uz Ivana Gundulića i Junija Palmotića jedan je od najvažnijih pjesnika hrvatskog baroka. Jedan od razloga njegove relativne neprepoznatljivosti na književnoj sceni zasigurno je i obim njegova kapitalnog djela, najopsežnijeg u starijoj hrvatskoj književnosti, "Bogatstvo i uboštvo" od 32724 stiha! Pod punim imenom: Pov i jes t vandelska bogatoga a nesrećna Epuluna i ubogoga a čestita Lazara P r e m a n a v o d u i z H r v a t s k e enciklopedije: "Kavanjinu pripada važno mjesto u starijoj hrvatskoj književnosti jer je nakon Marulića prvi značajniji književnik iz Splita". Činjenica je da su se tom obimnom građom bavili su se samo dobri poznavatvremena i vrsni književni teoretičari poput akademika Pavla Pavličića, Slobodana Prospoerova Novaka, Zorana Kravara te istraživača dalmatinske kulturne baštine Andre Jutronića i Radovana Vidovića, a manje šire čitateljstvo. Iako splitski plemić i veleposjednik, Jerolim Kavanjin napisao je svoje djelo u svom ljetnikovcu u Sutivanu koji je danas upisan u listu materijalne baštine RH i važan je resurs kulturnog života u Općini Sutivan.

U pojedinim pjevanjima Kavanjin tematizira i opisuje otok Brač toga vremena i njegove stanovnike, povijst te važnije događaje kao i svoje odnose sa m j e š t a n i m a i o p i s e n j i h o v i h karakteristik a i životnih i radnih navika. U tom dijelu radi se o važnom doprinosu zavičajnoj literaturi otoka Brača u cjelini. Želja je Hrvatske narodne knjižnice Antonio Rendić Ivanović Sutivan omogućiti svojim korisnicima i široj l o k a l n o j z a j e d n i c i k a o i zainteresiranoj hrvatskoj čitalačkoj publici približiti njegovo djelo kvalitetnom jezičnom prilagodbom rječniku suvremenog čitatelja. Potreba osuvremenjivanja starije hrvatske književnosti česta je tema stručnih rasprava, često vezana i za lektirne naslove koje današnji učenici sve teže prihvaćaju i razumiju i time stječu odbojnost prema temeljima hrvatske književne povijesti što ne bi trebalo dozvoliti.

Sukladni smo sa stavom da je svaki jezik živa tvar koja se neprestano mijenja pa je stoga čak i najvećim književnim klasicima potrebna povremena primjerena jezična prilagodba. Takvim intervencijama vodimo računa o novim generacijama čitatelja kojima književnost puna arhaizama neće biti razumljiva, a samim time ni zanimljiva. Ne dođe li do nužne prilagodbe takvih djela postoji opasnost da dođe do čitalačke odbojnosti što će rezultirati potpunim nepoznavanjem klasika hrvatske književnosti. Kako se ipak radi o preobimnom poslu u sklopu ovog programa Narodna knjižnica Sutivan odlučila je osuvremeniti osam od trideset ukupnih pjevanja koja se pretežno bave tematikom otoka Brača te uvodno pjevanje koje je važno za razumijevanje čitavog djela.

Prilagodba novim generacijama čitatelja prijeko je potrebna, jer ćemo razumljivošću sadržaja potaknuti i razviti kulturu čitanja tih vrijednih djela koja u slučaju na početku navedenih pisaca a među njima i Kavanjina imaju kako literarnu tako i povijesnu i zavičajnu vrijednost. Osuvremenjivanjem spomenutih pjevanja stvorili bi se uvjeti za njihovo publiciranje, kao i za komparativno čitanje Kavanjinova djela, te daljnje znanstvena i stručna istraživanja

9.4. FORMIRANJE POUČNE GEOLOŠKE STAZE NA PODRUČJU UVALE LIKVA

Slijedom velikog geološkog otkrića na području Sutivanske uvale Likva, Narodna knjižnica Sutivan u dogovoru sa Općinom Sutivan i Hrvatskim geološkim institutom iz Zagreba pokrenula je program formiranja poučne geološke staze koja bi uključivala spomenuto otkriće kao i još desetak zanimljivih geoloških formacija na potezu Likva - "punta Brača". Kada projekt bude teorijski definiran u suradnji sa Općinom Sutivan i TZO Sutivan krenut će se u označavanje staze putokazima i info elementima. U knjižnici će se pohraniti video i fotografski sadržaji kao i uzorak spomenutog nalaza te osposobiti knjižničar i nekoliko volontera da stručno prezentiraju poučnu stazu u

knjižnici i na terenu. Ovaj program dati će veliki doprinos društveno-turističkim sadržajima mjesta i odgovarajuće valorizirati geološko bogatstvo na području Općine.

9.5. ISTRAŽIVANJE STIVANSKOG ČAKAVSKOG GOVORA

Dva vrsna jezikoslovca/filologa dr. sc. Dunja Jutronić i dr. sc. Filip Galović započeli su pod pokroviteljstvom HNK ARI I Općine Sutivan temeljito istraživanje današnjega govora Suti vana, jednoga od triju bračkih mjesta (uz Milnu i Supetar), za koje se u dijalektologiji drži da su čakavska.

Upravo spoznaja koliko je toga specifičnoga iskonskoga govora još uvijek živo među starijim svijetom, ali i srednjom i mlađom generacijom Stivanjana, predmetom je ovoga istraživanja. Govor je živa tvar i neminovno je da se vremenom mijenja i oblikuje, čemu pridonose i razni utjecaji poput migracija, g l o b a l i z a c i j e , o b r a z o v a n j a , standardnoga jezika i sl. Ipak, spoznaja o vlastitome jeziku iznimno je važna za lokalni identitet i očuvanje tradicijske kulture i običaja. Proces transformacije izvornoga sutivanskoga govora u današnji suvremeni govor Sutivana može probuditi svijest o potrebi njegovog boljega poznavanja i očuvanja.

Stoga su ovakva istraživanja i dijalektološki i sociološki zanimljiva i neophodna. Istraživanje bi trebalo rezultirati materijalom za tiskanje knjige o govoru Sutivana čiji bi izdavačem bila Narodna knjižnica Sutivan, koja uz potporu Općine Sutivan, izravno podupire ovaj projekt. Oba su autora rodom s otoka Brača, a već su objavili čitav niz znanstvenih i stručnih radova i članaka kao i nekoliko značajnih knjiga koje tematiziraju jezično bogatstvo narodnih govora, osobito obalnoga dijela Hrvatske.

I s t r a ž i v a n j e j e z a p o č e l o proučavanjem povijesnih i drugih izvora te opsežnim terenskim i spiti vanj ima/razgovorima sa starijom generacijom Stivanjana, a nastavit će se i u narednom razdoblju u r a z g o v o r i m a s m l a đ i m g e n e r a c i j a m a t e o b r a d o m i znanstvenom analizom prikupljenih podataka.

9.6. POSTAVLJANJE KAMENOG SUNČEVOG SUSTAVA U SUTIVANU

Općina Sutivan i Narodna knjižnica Sutivan pokreću projekt postavljanja kamenog spomenika boćanju kao t r a d i c i j s k o m s p o r t u n a š e g a podneblja te nadogradnju tog s p o m e n i k a u k a m e n i m o d e l Sunčevog sustava. Radi se o dvojakoju intervenciji u javni prostor Općine Sutivan, a oba projekta su originalna i jedinstvena u ovom geografskom okruženju i oslanjaju se na tradiciju i edukaciju kao dva osnovna motiva. Spomenik boćanju Boćanje kao tradicijski sport i društvena igra Mediterana na otoku Braču ima dugu i zanimljivu povijest.

Od nekadašnjih zemljanih "zjogova" sa drvenim balotama do današnjih suvremenih dvoranskih borilišta sa ž e l j e z n i m boć ama i broj n i m sportskim natjecanjima i turnirima, boćanje je sport i zanimacija koja na ovom otoku traje stotinama godina. Osim javnih boćališta niz privatnih kuća za odmor i obiteljskih kuća ima u krugu dvorišta prostor za igranje "na balote" a moglo bi se reći da nema djeteta koje je odraslo na Braču a da nije barem jednom zavaljalo boću po zemlji. U nekima bračkim mjestima stasali su i brojni vrhunski boćari koji igraju u raznim klubovima naše županije i šire, a na Braču postoji šest registriranih športskih boćarskih klubova. Boćarski klub Stivan djeluje od 1999. godine i kroz njega je prošlo više generac i ja boćara a njegovo napredovanje u Boćarskoj ligi Hrvatske je konstantno i danas se natječe u 2. hrvatskoj boćarskoj ligi Jug. Prema dostupnim informacijama u Hrvatskoj postoji samo jedan sličan spomenik postavljen na ulazu u istarski gradić

Pazin, tako da bi Sutivan bio prvi u ovom dijelu Hrvatske koji bi napravio iskorak u odavanju spomena i priznanja boćanju kao sportu i kao tradiciji duboko ukorijenjenoj u bračku društvenu povijest. U planu je izrada kamene replike željezne boće promjera 85 cm koja bi bila postavljena na kamenom ili armirano-betonskom postamentu sa prigodnim tekstom graviranim na kamenoj ploči.

Postavljanje spomenika boćanju u predloženom obliku (kamena kugla promjera 85 cm) omogućilo bi i nadogradnju tog spomenika u vrlo atraktivni kameni model sunčevog sustava koji bi po materijalu izvedbe bio jedinstven u Hrvatskoj uz postojeći zagrebački model izveden u većoj skali od nehrđajućeg čelika i bronce. Ovakav model omogućio bi neposredan doživljaj inače teško shvatljivih odnosa veličina i udaljenosti koje definiraju naš planetarni sustav u rotaciji oko Sunca.

U ovom slučaju spomenik boćanju bi ujedno predstavljao Sunce u našem kamenom modelu u odnosu na kojeg bi na odgovarajućim lokacijama na području Općine Sutivan bili postavljeni kameni modeli 8 planeta koje čine naš sustav: Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran i Neptun.

Stivanski kameni model sunčevog sustava biti će posvećen uspomeni na velikoga bračkoga astronoma don Niku Miličevića (1887. – 1963.), zadnjega upravitelja samostana Blaca, koji je u Blacima sakupio najveću zbirku astronomskih knjiga toga vremena u Hrvatskoj a pripisuje mu se i otkrivanje dva kometa i nove zvijezde u zvijezda u Lacerta (Gušterica). Bio je i izdavač prvoga astronomskega časopisa na hrvatskom tlu tiskanog u Blacima 1912. godine "Mladi zvjezdar". Prema prijedlogu hrvatskoga astronoma Korada Korlevića jedan od asteroida otkriven 1990. g. nosi don Nikino ime a drugi, otkriven 1999. g. nosi ime 10645 Brač. Naravno, položaj asteroida Brač biti će uklopljen u kameni sunčev sustav koji bi trebao zajedno sa spomenikom boćanju biti realiziran tijekom 2022. godine.

11. ZAKLJUČAK

U skladu sa iznesenim podacima i definiranim ciljevima HNK ARI će i dalje raditi na razvijanju i jačanju svoje uloge u lokalnoj zajednici Općine Sutivan i otoka Brača. Uz obavljanje osnovne djelatnosti posvetit ćemo se razvijanju i realizaciji započetih projekata i programa te pokretanju novih kreativnih programa oslušujući potrebe i interese korisnika knjižnice kao i do sada. Posebnu pažnju posvetit ćemo radu sa djecom i mladima ali ne zanemarujući potrebe ostalih skupina korisnika.

KLASA: 400-01/21-01/0029

URBROJ: 2104/08-02/1-21-0001

U Sutivanu, 21. listopada 2021.

Ravnatelj:

Franjo Mlinac, mag.tourism.cult.